

DURIAN MEVASINING XUSUSIYATLARI

Zulxumor Xotamova

Andijon davlat universiteti tabiiy fanlar fakultet
i ekologiya va atrof muhitni muhofaza qilish ta'lim yo'nalishi
3-bosqich talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada "durian" o'simligi va uning o'zgacha xususiyatlari, mevai, xidi va ta'mi hamda dorivor xususiyatlari qolaversa Vatani haqida so'z bor-gan. Hozirgi kunga kelib durianning turlari, daraxtining shakli va hajmi aytib o'tilgan. Durian mevasiga qiziqish hozirgi kunda ko'p mamlakatlarni o'ziga jalb etmoqda. U bir ham shirin va badbo'y meva bo'lganligi uchun samalyod va mexmonxonalarga olib kirish taqiqlanadi. Bu maqola durian mevasining ajoyib xususiyatlarini ochib beradi.

Kalit so'zlar: Durian, Malvaceae oilasiga mansub, Janubi-Sharqiy Osiyo, yig'ilmagan va o'rganilmagan, durian mevasi, diametri, qizil rangga ega, antimikrobiyal, antifungal, antibacterial, durio zibetinus, vitaminlar, parazitlarni, o'tkir amoniy hid.

Abstract. This article talks about the "durian" plant and its special features, fruit, smell and taste, as well as its medicinal properties. Until now, the types of durian, the shape and size of the tree have been mentioned. Interest in durian fruit is currently attracting many countries. Because it is a sweet and smelly fruit, it is forbidden to bring it to hotels and restaurants. This article reveals the amazing properties of durian fruit.

Key words: Durian, Malvaceae family, Southeast Asia, uncollected and unexplored, durian fruit, diameter, red color, antimicrobial, antifungal, antibacterial, durio zibetinus, vitamins, parasites, acute ammonium smell.

Durian yoki undan tashqari Durión (*Durio zibetinus*), Malvaceae oilasiga mansub turli xil daraxtlar va **Ushbu o'simlikning kelib chiqishi Janubi-Sharqiy Osiyoda joylashgan.** Ushbu oilada biz gibiskus, paxta va bamiyani topishimiz mumkin. Durion daraxti turiga qarab 25 dan 50 metrgacha bo'lishi mumkin. **Uning pichoqlari bardoshlidir,** qarama-qarshi o'sish bilan, elliptik va shu bilan birga kvadrat shakli bilan, ularning uzunligi taxminan 10 dan 18 santimetrgacha bo'lgan o'lchovga ega.

Durian gullari 3 dan 30 gacha bo'lgan guruhlarda ko'payadi, ba'zi uzun novdalarda va uning tanasida. Gullarning har birida gulchambar va beshta yaproq bor, juda kam hollarda ular to'rt yoki oltitaga etadi.

Durian - bu daraxt **bir yoki ikki marta gullashi mumkin** va uning mevasi har yili hosil bo'ladi.

U bir xil turlarga, joyiga va hosilga qarab farq qilishi mumkin. **Ushbu daraxt bor to'rt-besh yil davomida o'z mevalarini saqlab qolish qobiliyatiga ega.** Ushbu meva changlanganidan keyin uch oy davomida yetuk novdalarda osilgan holda topiladi.

Taniqli Durian daraxtlarining 30 turi mavjud. Butunlay ular Janubi-Sharqiy Osiyoda va hech bo'lmaganda ularning barchasida vatandir **to'qqiztasida eyiladigan mevalar bor.** Shu bilan birga, ularning mevalari yig'ilmagan va o'rganilmagan

ko'plab turlar mavjud, shuning uchun mevalarga yaroqli bo'lgan boshqa turlari ham bo'lishi mumkin.

Mevasi qanday?

Durian mevasi, avvalo, mahalliy odamlar tomonidan qadrlanadi juda shakllarga ega xilma-xil, chunki u turlarga ko'ra yumaloq yoki kvadratga aylanishi mumkin. Odatda a diametri 40 santimetr, og'irligi ikki dan uch kilogrammgacha bo'lgan; u yashil yoki jigarrang rangga ega bo'lgan ko'plab tikanlar bilan qobiqga ega va u odatda har doim uning turiga qarab rangpar yoki qizil rangga ega. Bu yoqimli ta'mga ega va kuchli, avakado tarkibiga juda o'xshash kremsiz tuzilishga ega va juda kuchli hidga ega, bu ko'p hollarda yoqimsiz bo'lishi mumkin. Boshqa tomondan, bu mevaning urug'ini qovurilganida yeyish mumkin, maydalanganida esa pirojnoe tayyorlash mumkin.

Janubi-Sharqiy Osiyoda keng tarqalgani kabi mashhurdir barcha mevalarning malikasi sifatida qaraldi. Uning nomi malaycha duri atamasidan kelib chiqqan bo'lib, tikan degan ma'noni anglatadi, shuning uchun olmoshlarni yaratish uchun ishlatiladigan an qo'shimchasi bilan tikanli mevaning nomi olinadi.

Xalqaro bozorlarda topishimiz mumkin bo'lgan yagona tur - bu Durio zibetinus, qolgan qismini faqat shu joyda topish mumkin.

Bu mevalarning ozuqaviy qiymati tufayli juda ko'p tan olingan tur **yoqimsiz hidga ega bo'lishi bilan ajralib turadi**, chirigan piyozga juda o'xshash, shuning uchun Janubi-Sharqiy Osiyodagi ba'zi mehmonxonalarda bu mevani xonalar ichida iste'mol qilish taqiqlanadi, chunki bu hid ularda singib ketgan bo'lib qoladi va odatda u butunlay yo'qolguncha ko'p vaqt bo'ladi.

Xuddi shunday, **ushbu meva bilan sayohat qilish umuman taqiqlangan**, shuningdek uni aeroportlarda joriy etish. Noxush hidga qaramay, **Durion pulpa ko'p miqdorda kremning bir turi hisoblanadi noziklik va u dunyodagi eng yaxshi mevalardan biri hisoblanadi**. Boshqa ko'plab odamlar uning ta'mini juda jirkanch deb bilishadi. **Ildizlari, po'stlog'i va barglari mashhur tibbiyotda qo'llaniladi**. Boshqa tomondan, urug'larni iste'mol qilish uchun ularni tushdi yoki yog'ga qovurish

kerak. Xuddi shu tarzda, ushbu mevaning foydalanishning yana bir usuli bu muzqaymoq tayyorlashdir.

Durion mevalari xususiyatlari

Bu meva **antimikrobiyal, antifungal, antibakterial xususiyatlarga ega** shuningdek, ichak parazitlarini chiqarib yuborish qobiliyatiga ega. Durion katta miqdorda beradi **uglevodlar, vitaminlar B** guruhiga mansub vitamin C va ba'zi minerallar: oltinugurt, temir, marganets, kaliy, magniy va mis; ammo bunga qo'shimcha ravishda u ko'plab afzalliklarga ega bo'lgan yog 'kislotalari bilan bir qatorda tolani ham beradi; omega 3 va omega 6 kabi.

- Stressni keltirib chiqaradigan ta'sirlarning har biriga qarshi kurashish juda yaxshi.

- Bu anemiyani oldini olish qobiliyatiga ega.

- Bu yurak-qon tomir tizimining maqbul ishlashini ta'minlashga qodir.

- Bu nazoratni saqlab qolish uchun katta yordam beradi **qonimizdagi shakar darajasi.**

- Yuqorida aytib o'tganimizdek, bu juda yaxshi **parazitlarni yo'q qilish** ichakda joylashgan joy.

- O'chokli va migrenni oldini olish va bartaraf etishga yordam beradi.

- Bu diuretik xususiyatlarga ega va shuning uchun u suyuqlikni ushlab turishga qarshi kurashish uchun ajoyib mevadir.

- U uyquni tartibga solish qobiliyatiga ega.

- Bu bizga ovqatni to'g'ri hazm qilishga yordam beradi.

- U tashvish va o'z navbatida uyqusizlikka qarshi kurashish qobiliyatiga ega.

- Qodir **mukozani himoya qilish yo'g'on ichakning.**

- Bu bizning tanamizga ichakdagi ajoyib tranzitni saqlashga yordam beradigan xususiyatlarga ega, xuddi odatdagidek mevalardan biri kabi **ich qotish bilan kurashish.**

- Bu uchun tavsiya etilgan meva **o‘rganish qobiliyatini oshirish** shuningdek, uchun **xotira**.

- **Yallig‘lanishni kamaytiring** va og‘riqni engillashtiradi.
- Bu bizga immunitet tizimini yaxshilash uchun foyda keltiradi.
- Osiyoda bu afrodisyak deb hisoblanadigan meva.

Durianni iste‘mol qilishning to‘g‘ri usuli

Avval aytib o‘tganimizdek, Durion mevasi ikki kilogrammdan besh kilogrammgacha bo‘lgan vaznga ega bo‘lishi mumkin.

Durian mevasining kaloriyalariga kelsak, u bizga uning taxminiy miqdorini taklif qiladi deb aytishimiz mumkin 145 gramm uchun 100 kilokalor.

Xulosa qismiga o‘tadigan bo‘lsak, Durian yoki “mazali ta‘m va yoqimsiz hidga ega bo‘lgan meva” - noteks oval shakilli, o‘tkir tikanli ekzotik meva. Eti o‘ziga xos ta‘mga egaligi va biroz yopishqoqliligi bilan ajralib turadi. Mazkur meva apreldan sentabr oyigacha Tailand, Filipin, Vyetnam, Malayziya va kambodja davlatlarida yetishtiriladi. Durianning o‘tkir amoniy hidiga egaligi sababli, uni samaliyotlarda tashish va mehmonxona xonalariga olib kirish kirish taqiqlanadi. Eng badbo‘y va shu vaqitning o‘zida ozuqa moddalarga juda boy mevasi Tailandning to‘yimli ekzotik mevalaridan.

Durianni tatib ko‘rmoqchi bo‘lganlar uchun maslahat:

- Mevani o‘zingiz tanlashga urunmang, ayniqsa mavsumdan tashqari. Bu haqida yoki ushbu ekzotik meva sotuvchisidan uni kesib, shaffof plyonkaga solib berilishi yoki supermarketda allaqachon qadoqlangan mevalarni xarid qilishingiz ma‘qul;
- Etini ozgina bosish. Bunda eti tarang bo‘lmasligi, balki saryog‘ kabi ezilishi kerak;
- Etining ko‘rinishi va iforiga e‘tibor berish. Yaroqlilik muddati yetganini yoqimsiz xididan aniqlash mumkin.

Tailandliklar durian tanani istadi, deb hisoblashadi va Tailand maqolida durianning “issiqligi” boshqa bir ekzotik meva – mangositning salqinligi bilan taqqoslash mumkinligini aytilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. <https://uz//www.Uzagroministrif AGRO FAKT.com/uz.duran.html>
2. <https://www.jardineriaon.com/uz/fotergilla.html>
3. <https://www.jardineriaon.com/uz/fotergilla.html>
4. <https://www.jardineriaon.com/uz/durian-va-uning-mevalari.html>
5. <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B0%D0%BD>
6. <https://www.actualidadviajes.com/uz/Durian-dunyodagi-eng-yoqimsiz-mevalar/>
7. <https://www.libertyprim.com/en/lexique-familles/136/durian-lexique-des-exotic-fruits.htm>